

Engellilik ve ruhsal-toplumsal engellilik

Adım 1 - Engellilik ve ruhsal-toplumsal engellilik

Akıl sağlığı rahatsızlığı ile ilintili olan ruhsal-toplumsal engelliliği anlamak için önce 'engellilik' kavramının anlamını incelemek yararlı olur. Bu video Birleşmiş Milletler'in Engelliliği olan Kişilerin Hakları Sözleşmesi kapsamındaki insan haklarının kısa bir özetini vermektedir.

Engel nedir?

Bir engel kişinin bedenini ya da beynini kullanma biçimini, ve aynı zamanda yaşadıkları çevre içinde bir şeyler yapma yeteneklerini etkiler. Engel şöyle şeyler olabilir:

- Sağırlık gibi duysal bir engel
- Omurilik incinmesi gibi bedensel bir engel
- İnsanların öğrenme güçlüğü çektikleri zihinsel engel, ya da
- **Akıl sağlığı rahatsızlığı** nın doğurduğu ruhsal-toplumsal engellilik (bunun 'görülmesi' veya anlaşılması çok daha güç olabilir)

Bir engelin ne olduğunu anlamanın, esasta sosyal model ve tıbbî model gibi değişik yöntemleri vardır.

1. Sosyal model

Bu modele göre, 'engel', toplumdaki diğer insanların kişinin kendine özgü zorluklarını anlamamasından kaynaklanır. Sosyal model 'engel'i, bir bozuklukla yaşayan kişilerle fiziksel engeller ve başkalarının tutumları gibi güçlüklerle dolu bir ortam arasındaki ilişki olarak görür. Sosyal model, bir engellilikle yaşayan kişilerin diğer insanlarla eşit temelde bütünüyle katılımında bulunma hakkını destekler.

2. Tıbbî Model

Bu modele göre 'engellilik' bir sağlık sorunudur. Engellilik daha çok ortamın değil, bireyin bir sorunu olarak görülür. Bu modelde kişinin ne yapamayacağı üzerinde odaklanılır.

Sosyal ve tıbbî bakış açıları

Bu iki modelin aynı sorunu nasıl gördüğünün bir örneği aşağıdadır:
Diyelim ki, birisinin doğuştan bacakları yoktur:

- tıbbî engellilik modeli engel kişinin bacakları olmamasıdır der.
- Sosyal engellilik modeli, binalar, arabalar ve sokaklar bacağı olan kişiler için tasarlandığından bacağı olmayan kişilerin toplum tesislerine erişemediklerini söyler. Engellilik çevredeki engellerin sonucudur. Çevreyi değiştirerek , örneğin tekerlekli iskemle

rampaları, asansörler konularak, arabalara elle işletilen kontroller takılarak engellilik azaltılır.

Engelliliğin her iki modelini de anlamanızın yardımı olur; o zaman gereksindiğiniz desteği almak için hem tıbbî, hem de sosyal servislerle birlikte çalışabilirsiniz.

Unutmayın, iyileşmek yalnızca o kişinin değişmesi demek değildir. İyileşmek aynı zamanda çevrenin - toplumumuzun- herkes için daha erişilebilir olması için değişmesi demektir. Bu, farklılıkların nasıl kuvvet olabileceğini görmeyi de içerir.

Bir kişide yaşamlarını etkileyen farklılıklar olabilirse de, biz, topluma başkalarıyla eşit temelde katılımı sağlamak üzerinde odaklanıyoruz.

Ruhsal-toplumsal engellilik hakkında biraz daha bilgi...

Ruhsal-toplumsal engellilik düşünme, duyumsama ve başkalarıyla ilişki kurma biçiminizin yaşama tümüyle katılımınızın önünde engel oluşturması anlamına gelir.

Engellilik terimi gibi, akıl sağlığı sorunuyla bağlantılı engelliliği anlamının **iki yolu** vardır:

- ruhsal-toplumsal engellilik (sosyal modele dayalı) ve
- psikiyatrik engellilik (tıbbî modele dayalı).

1. Ruhsal-toplumsal engellilik

'Ruhsal-toplumsal engellilik' terimi Birleşmiş Milletler'in Engelliliği olan Kişilerin Hakları Sözleşmesi'nden kaynaklanmaktadır.

'Ruhsal-toplumsal' terimi 2 şeyden kaynaklanır:

1. Psikoloji-deneyimlerinizi, dünyayı, kendi hislerinizi ve duygularınızı nasıl anladığınız; ve
2. Sosyal-akıl sağlığı sorunları olan kişilerin başkaları tarafından nasıl görüldüğü, ya da toplumun 'normal' olarak neyi tanımladığı.

Ruhsal-toplumsal engellilik daha çok akıl sağlığı sorunuyla yaşamının toplumsal ve ekonomik etkileri üzerinde durur. Bunlar para kazanmak, gereksindiğiniz şeyleri satın almak ya da arkadaşlar ve aile fertleriyle ilişki kurmak gibi şeylerdir. Ruhsal-toplumsal engellilik kişinin akıl sağlığıyla bağlantılı olan ve yaşama katılım yeteneklerini etkileyen güçlükleri tanımlar.

2. Psikiyatrik engellilik

Psikiyatrik engellilik bir akıl sağlığı tanısına ilişkin ve tıbbî olarak tanımlanmış belirtilerin etkileri ve tedavileri üzerinde odaklanır.

Ruhsal-toplumsal'a karşı psikiyatrik bakış açısı

bugün yeniden düşünle 'ruhsal-toplumsal engellilik' terimini bir akıl sağlığı sorunuyla yaşamının toplumsal ve ekonomik etkileri üzerinde durmak anlamında kullanır.

Bir akıl sağlığı sorunu olan herkesin ruhsal-toplumsal engelliliği olmayacağı gibi, olanların aşağıdakiler gibi

şeylerle karşı karşıya kalmaları daha olasıdır:

- işsizlik
- kötü sağlık
- ilişkilerde güçlük
- yetersiz konut veya evsizlik.

Doğru destek ruhsal-toplumsal engelliliğin etkilerini büyük ölçüde azaltabilir.

Yararlı bağlantılar

[Birleşmiş Milletler'in Engelliliği olan Kişilerin Hakları Sözleşmesi \(United Nations Convention on the Rights of People with Disabilities\)](#) [PDF]

[Ruhsal-toplumsal Engelliliğin Çözümlemesi: Akıl Sağlığı Rahatsızlığı ile Bağlantılı Ruhsal-toplumsal Engellilik hakkında Ulusal Akıl Sağlığı Tüketici ve Bakıcı Forumu'nun bir Tutum Bildirgesi \(Unravelling Psychosocial Disability: A Position Statement by the National Mental Health Consumer and Carer Forum on Psychosocial Disability Associated with Mental Health Conditions\)](#) [İnternet sitesi (website)]

no results